

คำวินิจฉัยของ นายพัน จันทรปาน ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๓๘/๒๕๕๖

วันที่ ๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๖

เรื่อง นายทะเบียนพรรคการเมืองขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมพัฒนา

สรุปข้อเท็จจริง

๑. นายทะเบียนพรรคการเมืองยื่นคำร้อง ลงวันที่ ๒๕ ตุลาคม ๒๕๕๕ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมพัฒนา สรุปข้อเท็จจริงจากคำร้องและเอกสารประกอบได้ดังนี้

นายทะเบียนพรรคการเมืองได้รับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมพัฒนาไว้ในทะเบียนพรรคการเมือง เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๕ ซึ่งครบกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันตามนัยมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ในวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นวันหยุดราชการ

เมื่อวันที่ ๒๓ กันยายน ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นวันทำการวันแรกภายหลังครบกำหนด ๑๘๐ วัน นั้น พรรคสังคมพัฒนาได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมือง ดังนี้

(๑) การจัดตั้งสาขาพรรคการเมือง จำนวน ๔ สาขา ได้แก่

ลำดับที่ ๑ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕๑ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลไพรบึง อำเภอไพรบึง จังหวัดศรีสะเกษ มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

ลำดับที่ ๒ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๓๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลหัวเสือ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

ลำดับที่ ๓ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๒๑/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลคลองข่อย อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

ลำดับที่ ๔ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ ๕๕ หมู่ที่ ๖ ตำบลน้ำรอบ อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคณะกรรมการสาขาพรรค จำนวน ๕ คน

(๒) การรับบุคคลเข้าเป็นสมาชิกพรรค พร้อมทั้งได้จัดส่งทะเบียนสมาชิกพรรคสังคมพัฒนา (แบบ ท.พ. ๔) จำนวน ๕,๒๘๒ คน

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งได้มอบหมายให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดลำปาง จังหวัดนนทบุรี และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนามีภูมิลำเนาอยู่ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่าในการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา มีการประชุมใหญ่สาขาพรรคเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรค โดยมีสมาชิกพรรคเข้าร่วมประชุมครบองค์ประชุมตามข้อบังคับพรรคและลงลายมือชื่อในบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมด้วยตนเองจริงหรือไม่ อย่างไร ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดที่เกี่ยวข้องได้แจ้งให้ทราบ ดังนี้

(๑) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา ลำดับที่ ๑ ว่า ได้สอบถามถ้อยคำผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรคและผู้ปรากฏชื่อในรายงานการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าวรวมจำนวน ๒๓ คน ซึ่งได้ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่าได้สมัครเป็นสมาชิกพรรคสังคมพัฒนาจริง แต่ยังไม่เคยมีการประชุมเพื่อจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนาดังกล่าวแต่อย่างใด และต่อมาภายหลังนางสาวไพรวลัย ศิลาวรรณ ผู้ประสานงานการจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าว และนายกุดั่น ศิลาวรรณ ผู้ได้รับเลือกตั้งให้เป็นประธานสาขาพรรค ได้มาให้ถ้อยคำต่อผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำจังหวัดศรีสะเกษว่าได้มีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคดังกล่าวเมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๔๕ จริง แต่ที่ได้ให้ถ้อยคำก่อนหน้านี้ว่าไม่มีการประชุมเนื่องจากเข้าใจผิดในข้อเท็จจริง

(๒) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดนนทบุรีได้รายงานว่าเป็นเนื่องจากเกิดอุทกภัยในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ทำให้ไม่สามารถตรวจสอบการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา ลำดับที่ ๓ ดังกล่าวได้ทันตามกำหนดเวลา โดยจะเร่งรัดตรวจสอบและรายงานผลให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งทราบโดยด่วนต่อไป

(๓) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำปางและประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา ลำดับที่ ๒ และ ๔ ว่ามีการประชุมจัดตั้งสาขาพรรคทั้งสองสาขาดังกล่าว โดยมีผู้เข้าร่วมประชุมตามรายงานการประชุมและผู้เข้าร่วมประชุมได้ลงลายมือชื่อในรายงานการประชุมดังกล่าวด้วยตนเองจริง

เมื่อวันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๔๕ นายทะเบียนพรรคการเมืองไม่รับรองการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมพัฒนา ลำดับที่ ๑, ๒, ๓ และ ๔ เนื่องจาก

(๑) ข้อบังคับพรรคสังคมพัฒนา ข้อ ๕๕ และข้อ ๕๘ กำหนดว่า แผนและกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของ

คณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งตามความประสงค์ของสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้น ๆ ตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป เมื่อคณะกรรมการบริหารพรรคได้อนุมัติให้ท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดจัดตั้งสาขาพรรคได้ให้มีหนังสือแจ้งต่อตัวแทนของสาขาพรรคนั้น เพื่อดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคเป็นครั้งแรกภายในสามสิบวัน แต่ข้อเท็จจริงจากเอกสารหลักฐานปรากฏว่า พรรคสังคมนำได้จัดประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคทั้งสี่สาขา ก่อนที่คณะกรรมการบริหารพรรคจะอนุมัติให้จัดตั้งสาขาพรรคทั้งสี่ได้ กรณีดังกล่าวจึงไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมนำ

(๒) ข้อบังคับพรรคสังคมนำ ข้อ ๕๕ กำหนดว่า ให้มีคณะกรรมการสาขาพรรคคณะหนึ่งซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคจากสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎร และมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในสาขาพรรคนั้น จำนวน ๗ คน แต่ข้อเท็จจริงสาขาพรรคสังคมนำทั้งสี่สาขามีผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรค สาขาละ ๕ คน ซึ่งเกินกว่าที่กำหนดไว้ในข้อบังคับพรรคสังคมนำ

(๓) สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งได้ตรวจสอบข้อเท็จจริงการจัดตั้งสาขาพรรคสังคมนำ ลำดับที่ ๑ ปรากฏว่า ผู้ให้ถ้อยคำซึ่งเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งให้ดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสาขาพรรคและผู้ปรากฏชื่อในรายงานการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคดังกล่าว รวมจำนวน ๒๓ คน ได้ให้ถ้อยคำสอดคล้องกันว่า ไม่เคยมีการประชุมเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคสังคมนำแต่อย่างใด

นายทะเบียนพรรคการเมือง พิจารณาเห็นว่า ภายใน ๑๘๐ วัน นับแต่วันที่นายทะเบียนพรรคการเมืองรับจดแจ้งการจัดตั้งพรรคสังคมนำ ยังไม่มีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคหนึ่งสาขาตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑ มีเหตุตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อขอให้มีการสั่งยุบพรรคสังคมนำ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕

๒. เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๖ พรรคสังคมนำได้แจ้งต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่า ในคราวประชุมคณะกรรมการบริหารพรรคสังคมนำ ครั้งที่ ๑/๒๕๔๖ เมื่อวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๔๖ มีมติให้ยุบพรรคสังคมนำ ตามข้อบังคับพรรคสังคมนำ พ.ศ. ๒๕๔๕ ข้อ ๓๐ (๘) และข้อ ๑๐๗ ซึ่งเป็นเหตุให้ยุบพรรคการเมืองได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑) นายทะเบียนพรรคการเมืองจึงยื่นคำร้องลงวันที่ ๒๑ มีนาคม ๒๕๔๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญมีคำสั่งยุบพรรคสังคมนำ ตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง อีกเหตุหนึ่งด้วย

ข้อกฎหมาย**พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๔๑**

มาตรา ๒๕ “ภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่นายทะเบียนรับจดทะเบียนพรรคการเมือง พรรคการเมืองต้องดำเนินการให้มีสมาชิกตั้งแต่ห้าพันคนขึ้นไป ซึ่งอย่างน้อยต้องประกอบด้วยสมาชิก ซึ่งมีที่อยู่ในแต่ละภาคตามบัญชีรายชื่อภาคและจังหวัดที่นายทะเบียนประกาศกำหนดและมีสาขาพรรคการเมืองอย่างน้อยภาคละหนึ่งสาขา”

มาตรา ๖๕ “พรรคการเมืองย่อมเลิกหรือยุบด้วยเหตุใดเหตุหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) มีเหตุต้องเลิกตามข้อบังคับพรรคการเมือง

ฯลฯ

(๕) ไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๕ มาตรา ๓๕ หรือ มาตรา ๖๒

เมื่อปรากฏต่อนายทะเบียนพรรคการเมืองว่าพรรคการเมืองใดมีเหตุตามที่ระบุไว้ใน (๑) (๒) (๓) หรือ (๕) ให้นายทะเบียนยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ความปรากฏต่อนายทะเบียน เมื่อศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้วเห็นว่ามิเหตุดังกล่าวเกิดขึ้นกับพรรคการเมืองตามคำร้องของนายทะเบียนให้ศาลรัฐธรรมนูญสั่งให้ยุบพรรคการเมืองนั้น”

ข้อบังคับพรรคสังคมนิยม พ.ศ. ๒๕๔๕

ข้อ ๓๐ คณะกรรมการบริหารพรรคมีอำนาจและหน้าที่ ดังนี้

ฯลฯ

(๘) อนุมัติ ยุบเลิกพรรค และยุบเลิกการจัดตั้งสาขาพรรคและองค์การเสริมสร้างพรรค

ฯลฯ

ข้อ ๕๕ แผนและกำหนดระยะเวลาในการจัดตั้งสาขาพรรคการเมืองในท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของคณะกรรมการบริหารพรรคเป็นผู้พิจารณาอนุมัติจัดตั้งตามความประสงค์ของสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ในท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นๆ ตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป แต่ทั้งนี้ในวาระแรกต้องไม่น้อยกว่าภาคละหนึ่งสาขาภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

ข้อ ๕๘ เมื่อกรรมการบริหารพรรคได้อนุมัติให้ท้องที่ใดหรือเขตเลือกตั้งใดจัดตั้งสาขาพรรคได้ ให้มีหนังสือแจ้งต่อตัวแทนของสาขาพรรคนั้น เพื่อดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคเป็นครั้งแรกภายในสามสิบวัน ซึ่งจะต้องมีสมาชิกที่มีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรอยู่ใน

ท้องที่หรือเขตเลือกตั้งนั้นมาประชุมไม่น้อยกว่าห้าสิบคน และเมื่อสาขาพรรคได้เลือกตั้งคณะกรรมการสาขาพรรคแล้ว ให้หัวหน้าพรรคแจ้งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองทราบภายในสิบห้าวันเพื่อดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ข้อ ๕๕ ให้มีคณะกรรมการสาขาพรรคคณะหนึ่ง ซึ่งเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่สาขาพรรคจากสมาชิกสามัญซึ่งมีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎร และมีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ในสาขาพรรคนั้นจำนวนเจ็ดคน ประกอบด้วย

- (๑) ประธานสาขาพรรค
- (๒) รองประธานสาขาพรรค
- (๓) เลขานุการพรรค
- (๔) รองเลขานุการสาขาพรรค
- (๕) เภรัณยูิกสาขาพรรค
- (๖) โฆษกสาขาพรรค
- (๗) กรรมการสาขาพรรค

กรรมการสาขาพรรคอยู่ในตำแหน่งคราวละสองปี แต่เมื่อพ้นจากตำแหน่งตามวาระแล้วมีสิทธิได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมการได้อีก

ข้อ ๑๐๗ ให้หัวหน้าพรรคมีอำนาจเรียกคณะกรรมการบริหารพรรคที่มีอยู่ในปัจจุบันมาประชุมเพื่อลงมติ การลงมติให้ถือเสียงข้างมากของกรรมการบริหารพรรคที่มาประชุม ในกรณีที่มีเสียงเท่ากันให้ประธานที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด เมื่อได้ผลการลงมติเป็นอย่างไรแล้วให้หัวหน้าพรรคบันทึกผลการลงมตินั้นส่งให้นายทะเบียนพรรคการเมืองดำเนินการตามขั้นตอนการยุบพรรคต่อไป

ประเด็นการวินิจฉัย

กรณีมีเหตุที่จะสั่งยุบพรรคสังคมพัฒนา เนื่องจากไม่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๒๕ และมีเหตุต้องเลิกพรรคการเมืองตามข้อบังคับพรรค ตามคำร้องของนายทะเบียนพรรคการเมืองหรือไม่

ข้อพิจารณาและคำวินิจฉัย

พิจารณาแล้วเห็นว่า นายทะเบียนพรรคการเมืองได้มีประกาศเรื่องรับจดทะเบียนการจัดตั้งพรรคสังคมพัฒนา เมื่อวันที่ ๒๖ มีนาคม ๒๕๕๕ โดยมีกรรมการบริหารพรรคจำนวน ๑๕ คน ต่อมา นายทะเบียนพรรคการเมืองตรวจพบว่า เมื่อครบเวลา ๑๘๐ วัน คือวันที่ ๒๑ กันยายน ๒๕๕๕

พรรคสังคมนิยม ยังไม่มีการจัดตั้งสาขาภาคละอย่างน้อยหนึ่งสาขาให้เสร็จเรียบร้อย ถือว่าเป็นการฝ่าฝืน
มาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นเหตุให้
สั่งยุบพรรคได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๕) ประกอบกับพรรคสังคมนิยมแจ้งมติของพรรคขอยุบ
พรรคตามข้อบังคับพรรค อันสามารถสั่งยุบพรรคได้ตามมาตรา ๖๕ วรรคหนึ่ง (๑)

จึงอาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๕ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย
พรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้ยุบพรรคสังคมนิยม

นายผัน จันทรปาน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ